

Әлеуметтік зерттеудің эмпирикалық-талдамалық есебі: «Жұмыс берушілердің университет түлектеріне қанағаттануы»

Кез келген жоғары оқу орны үшін оның түлектерінің болашақ тапсырыс берушілері ретінде жұмыс берушілермен қарым-қатынасы ең басым болып табылады. Сондықтан, Қазтұтынуодағы Қарағанды университетінің басшылығы әлеуетті тапсырыс берушілермен өзара іс-қимыл жасауға жауапты қызметтердің алдына әлеуметтік сауалнама жүргізуді қойды.

Мұндай әлеуметтік сауалнаманың негізгі мақсаты болашақта біздің түлектердің жұмыс орнына айналуы мүмкін компаниялар мен ұйымдардың иелері мен менеджерлерінің ұсыныстарын анықтау болып табылады. Әлеуметтік сауалнама шеңберінде компаниялар мен ұйымдардың иелері мен менеджерлеріне біздің түлектер алатын мамандықтарға байланысты еңбек нарығындағы негізгі үрдістерді түсіну туралы сұрақтар қойылды. Сондай-ақ, оларға жоғары және арнайы орта білімді жас мамандарға қойылатын талаптар туралы сұрақтар қойылды.

1. Сіздің кәсіпорныңыз/ұйымыңыз қандай қызмет саласына жатады?

Жұмыс берушілердің негізгі топтары мынадай қызмет салаларын білдіреді:

- 1) Құқық және мемлекеттік қызмет саласы - 39,8%;
- 2) Ақпараттық технологиялар - 12,2%;
- 3) Банк және қаржы саласы - 40,5%;
- 4) Қызмет көрсету, әлеуметтік, тамақтану салалары - 7,5%

2. Қазіргі уақытта Сіздің кәсіпорныңыз/ұйымыңыз жоғары білімі бар мамандарға қажеттілік сезінеді ме?

Жұмыс берушілердің осы сауалнамасы жалпы еңбек нарығында жоғары білімді қызметкерлерге сұраныс бар екенін көрсетті. Мәселен, жоғары білімі бар мамандарға деген қажеттілікке байланысты сауалға жауап берген респонденттердің 65% -ы «иә» деген нұсқаны атап өтті, 25% -ы теріс жауап берді, ал 10% -ы жауап бере алмады.

3. Сіз қалай ойлайсыз, қазіргі уақытта түрлі еңбек нарықтарында келесі даярлау бағыттарының мамандары қажет пе?

Сондай-ақ, сауалнама экономика, қаржы, заң мамандықтарына сұраныс бар екенін көрсетті. IT-технология, техникалық мамандықтар, сондай-ақ туризм, қонақ үй бизнесі және мейрамхана ісі салаларындағы мамандықтар сияқты.

БАҒЫТТАР	Көбінесе иә	Көбінесе жоқ	Иә	Жоқ	Жауап беруге қиналамын
Экономика	14	5	10	5	4
Менеджмент	16	10	15	6	3
Қаржы	13	4	15	2	4

Есеп және аудит	12	7	10	3	1
Дене шынықтыру және спорттық менеджмент	13	1	18		1
Құқық	15	1	16		1
IT -технологиялар	20	5	12	2	-
Азық-түлік өнімдер технологиясы	10	5	5	1	2
Логистика	5	2	8	1	3
Туризм	6	10	8	7	6
Мейрамхана ісі және қонақ үй бизнесі	15	6	8	5	3

4. Сіз білікті мамандардың тапшылығы проблемасын шешу үшін әдетте бірінші кезекте не істейсіз (немесе қажет болған жағдайда не істейсіз)? (Жауаптың 2 нұсқасына дейін болуы мүмкін)

Респонденттердің жауаптары жұмыс берушілер үшін білікті кадрлар тапшылығы проблемасын шешудің негізгі тәсілдері: өз кәсіпорнында немесе ұйымында студенттердің практикасын ұйымдастыру - 71%, сондай-ақ БАҚ және әлеуметтік желілерде хабарландырулар - 55% болып табылатынын куәландырады.

5. Сіздің кәсіпорныңызда/ұйымыңызда маман лауазымына қабылдау кезінде кандидаттың кәсіби жетістіктерінің келесі критерийлері қаншалықты дәрежеде ескерілетінін анықтауға тырысыңыз.

Жұмыс берушілер үшін кандидаттарды жалдау кезіндегі негізгі өлшемшарттар: Дипломның қосымша бетінде көрсетілген бағалар, жұмыс

туралы диплом берген оқу орнының жақсы беделі мен атағы және бұрынғы жұмыс орнынан пікірлер болып табылады.

№	Сұрақ	5	4	3	2	1
1	Кәсіби білім туралы диплом берген оқу орнының жақсы беделі, атағы	40%	10%	25%	15%	10%
2	Компьютерді, компьютерлік бағдарламаларды меңгеру дағдыларын тестілеу нәтижелері	15%	27%	18%	12%	28%
3	Дипломның қосымша бетінде көрсетілген курстар/пәндер жиынтығы	24%	33%	21%	4%	18%
4	Бұрынғы жұмыс орындарынан пікірлер (ұсынымдар), кандидат үшін кепілгерлік беру	18%	10	27%	6%	19%
5	Сіздің салаңыздың жетекші компанияларында оқу курстарынан/тағылымдамалардан өткені туралы және кәсіби қайта даярлау курстарында оқығаны туралы сертификаттар	18%	15%	24%	36%	7%
6	Мемлекеттік тіл курстарын бітіргені туралы сертификат	30%	12%	15%	15%	28%
7	Шет тілі курстарын бітіргені туралы сертификат, халықаралық тілдік сертификаттар	15%	24%	27%	9%	25%
8	Әңгімелесу нәтижелері бойынша шет тілін меңгеру деңгейін бағалау	18%	18%	30%	12%	21%
9	Әңгімелесу нәтижелері бойынша мемлекеттік тілді меңгеру деңгейін бағалау	27%	18%	31%	9%	15%

6. Сіз білікті маманда қандай қасиеттерді неғұрлым маңызды деп бағалайтыныңызды анықтауға тырысыңыз.

Жұмыс берушілер неғұрлым бағалайтын қасиеттердің ішінде респонденттер мыналарды атап өтті: нәтижеге жұмыс істей білу, еңбек тәртібі, ұжымда жұмыс істей білу, білім беру өсуіне және кәсіби құзыреттілікті дамытуға қабілеттілік.

№	Сұрақ	1	2	3	4	5
1	Білім беру өсуіне, кәсіби құзыреттілікті дамытуға қабілеттілігі	30%	6%	18%	6%	40%
2	Ортақ мәдениет	18%	18%	12%	18%	25%
3	Бастамашылық, жаңа идеяларды ұсыну қабілеті	27%	9%	21%	9%	25%

4	Нәтижеге жұмыс істей білу, өз еңбегінің нәтижелерін ұсына білу	24%	3%	27%	3%	43%
5	Ұжымда жұмыс істей білу	24%	12%	12%	12%	40%
6	Еңбек тәртібі, жауапкершілік	30%	3%	15%	3%	49%
7	Базалық кәсіби іскерлігі мен дағдысының болуы, практикалық дайындығы	24%	12%	18%	9%	37%
8	Сын тұрғысынан ойлау	30%	6%	21%	9%	25%
9	Коммуникативтік дағдылар	34%	9%	12%	6%	39%
10	Жоғары кәсібилік	27%	15%	18%	3%	37%

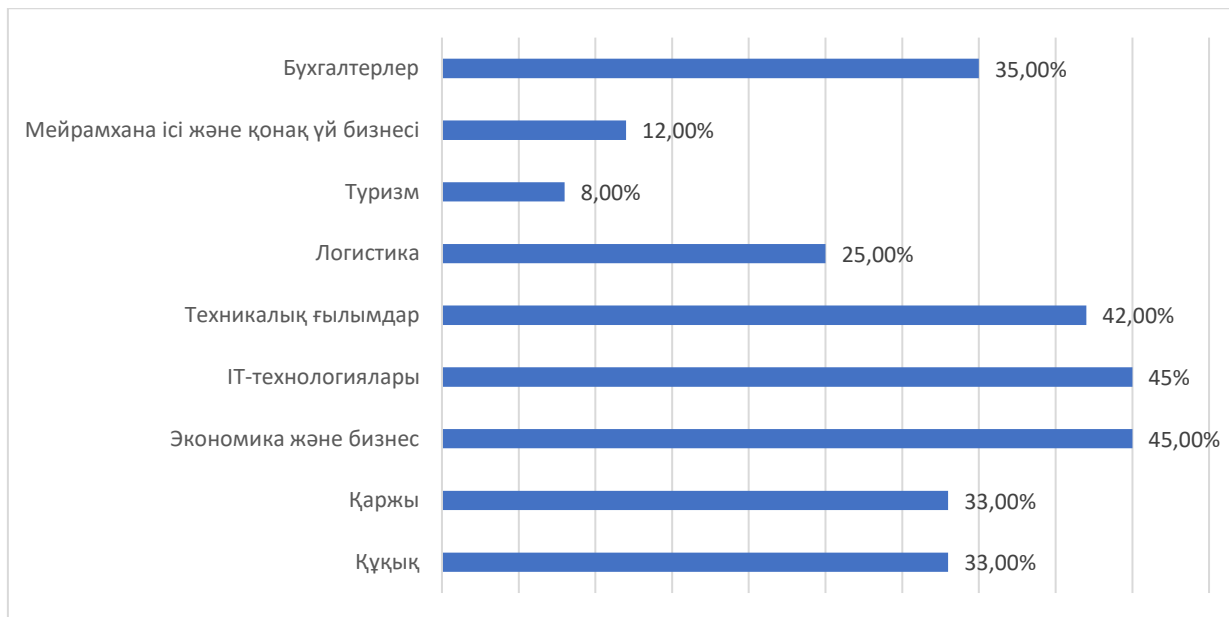
7. Сіздің кәсіпорныңыз соңғы үш жыл ішінде бейінді мамандықтардың түлектерін/студенттерін тарту мақсатында Қазтұтынуодағы Қарағанды университетімен ынтымақтасты ма? Егер солай болса, онда қандай нысанда

Респонденттердің Қазтұтынуодағы КарУ-мен ынтымақтастыққа байланысты сұрақтарға жауаптары біздің университетпен ынтымақтастықтың негізгі үш нысаны мыналар болып табылатынын дәлелдейді: 1) ЖОО өткізетін ашық есік күндеріне, бос орындар жәрмеңкелеріне қатысу - 80%; 2) Кәсіпорын мен ұйымда тағылымдаманы, практиканы ұйымдастыру - 75%; 3) Мамандарды даярлауға тікелей шарттар жасасу - 20%.

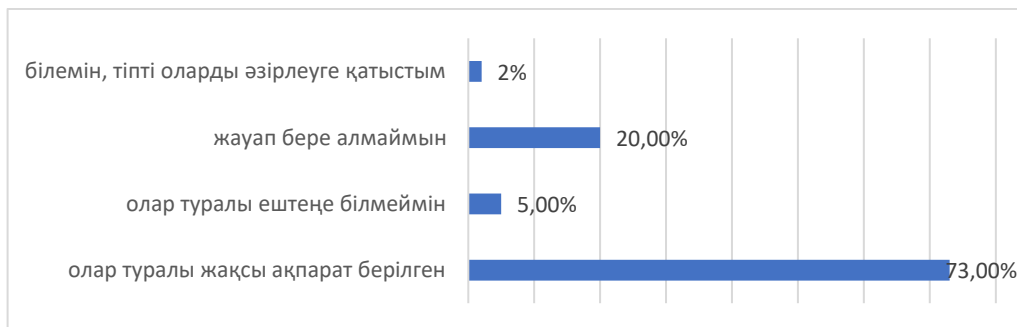
8. Сіздің ұйымыңыз/кәсіпорныңыз қандай бағыттар бойынша жоғары білімі бар мамандарға мұқтаж?

Респонденттердің жауаптарына қарағанда, техникалық ғылымдар бойынша мамандарға сұраныстың басым бөлігі - 42%, қаржы (33%) және IT-технологиялар бойынша (45%).

9. Сіз өз салаңыздағы ұлттық кәсіби стандарттар туралы не білесіз?

Респонденттер өз саласы бойынша ұлттық стандарттар туралы жеткілікті түрде хабардар.

10. Сізге қажетті бейіндегі қазіргі заманғы жоғары білікті маманның қандай қосымша біліктері мен дағдылары болуы тиіс?

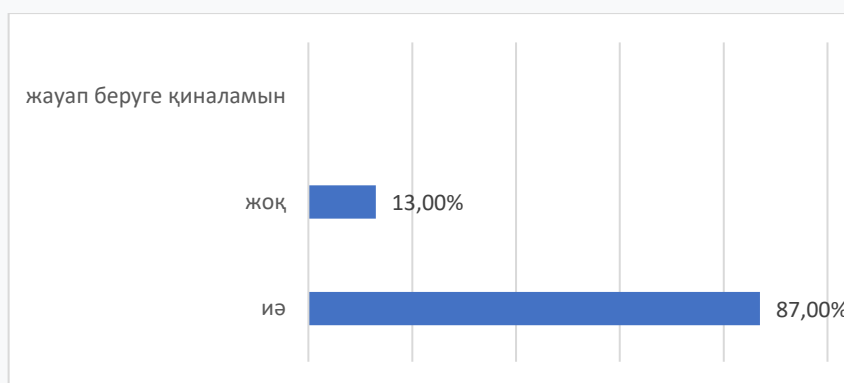
Жұмыс берушілердің пікірінше, жоғары білікті маман ие болуы тиіс қосымша дағдылар мен дағдылардың ішінде мыналар неғұрлым маңызды:

- Ағылшын тілін білу
- Талдай білу және жетілдіруге ұмтылу
- жұмыс істеу ниеті
- Белсенділік
- Жауапкершілік, адалдық, еңбексүйгіштік
- Креативті ойлау, аналитикалық ойлау қабілеті
- Коммуникабельділік және мәдени
- Дұрыс шешім қабылдау, жауапкершілік алу, өкілеттіктерді шебер беру
- Стратегиялық пайым, қызығушылық
- Көбірек тәжірибе, талдау қабілеті
- Кәсіби ұтқырлық, қойылған міндеттерге жылдам әрекет ете білу, стресске төзімділік
- Жақсы білім, креативтілік

- Компьютерлік бағдарламаларды жақсы білу 1с Exel Word
- Сендіре және қажырлы еңбек ете білу
- Компьютерлік дағдылар
- Эмпатия, дизайн-ойлау, кәсіби дағдылар (softskills)
- Soft skills
- Достық, жауапкершілік
- 1С білу
- Міндеттерді мерзімінде орындау.
- Электр энергетикасы, логистика саласындағы заңнаманы түсіну
- Эмоциялық интеллект, деректер базасын игерудің жақсы деңгейі, аналитикалық ойлау, шешендік шеберлік
- Басқару құзыреті, кәсібилік, 1с жұмыс, excel жұмыс істей білу
- Салауатты амбициялар
- Ойлай білу.
- Алған білімін, сөйлеу өнерін, көпшілік алдында өзін ұстай білуін, спорттық жетістіктерін, күйзеліске төзімділігін практикада қолдану.

11. Сіздің компанияңыз өз қызметкерлерінің біліктілігін арттыруға мұқтаж ба?

Жұмыс берушілердің көпшілігі өз қызметкерлерінің біліктілігін арттыру қажеттілігін растады. Бұл сұраққа респонденттердің 87% оң жауап берді.

12. Егер солай болса, онда қандай мамандықтар бойынша?

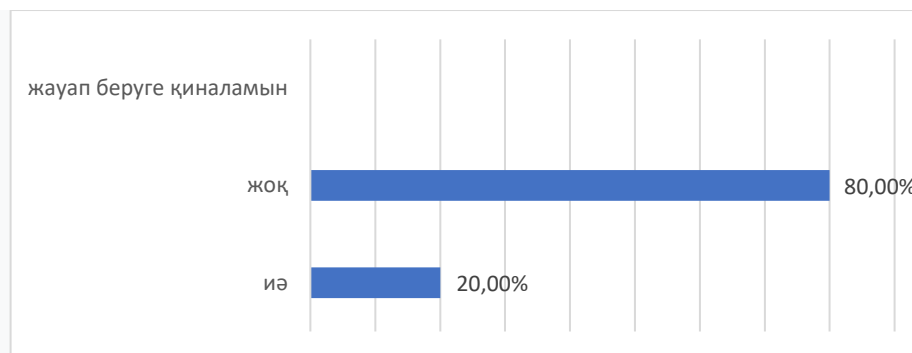
Жұмыс берушілердің көзқарасы бойынша жоғары білімді қызметкерлердің біліктілігін арттыруға қажеттіліктер тізбесі былайша көрінеді.

- «Қаржы» нұсқасы 15%, «экономикалық мамандықтар» 18%, «техникалық мамандықтар» нұсқасы 35%, «бухгалтерлік есеп және аудит» 8%, «құқық» 10% және т.б.
- Қаржы
- Метрология, стандарттау
- Жылу энергетикасы
- ФК
- Біліктілікті арттыру және тағылымдамадан өту

- Кәсіби бухгалтер, ТБ жөніндегі инженер, техникалық мамандықтар, HR және т.б.
- Софт скилс
- Талдау қабілеті, коментке қызмет көрсету сапасы, банкомат желілерінің және өзіне-өзі қызмет көрсету құрылғыларының инженерлері
- Құқық, IT-технологиялар
- Техникалық мамандықтар, менеджмент, экономика, психология, қаржы
- Құқық, Шарттық құқық
- Маркетинг
- бухгалтерлік есеп
- Экономикалық, техникалық
- ТҚҰ инженері, ОВ және ВК инженері, инженер-құрылысшы, инженер-сметашы
- Техникалық
- Барлық бағыттар бойынша.

13. Сіздің компанияңыз ғалымдар тарапынан консультация қажет пе?

Ғалымдар тарапынан консультацияларға қажеттілікке байланысты сұраққа респонденттердің жауаптары былайша бөлінді:

14. Егер солай болса, онда қайсысында? (жазыңыз)

Инженерлік, IT, экономика және менеджмент саласындағы біздің ұйым жасаған техникалық тапсырмалар негізінде шешімдер әзірлеу 5% «метрология», «қаржы» 5%, «техникалық ғылымдар» 10% таңдады, қалғандары ғалымдардың кеңесін қажет етпейді.

Негізгі қорытындылар

1. Жұмыс берушілердің негізгі топтары өнеркәсіп, банктер, мемлекеттік қызмет, білім беру, іскерлік қызмет көрсету және құрылыс салаларын білдіреді.
2. Жұмыс берушілердің сауалнамасы жалпы еңбек нарығында жоғары білімді қызметкерлерге сұраныс бар екенін көрсетті.
3. Сондай-ақ, сауалнама экономика, қаржы, заң мамандықтарына сұраныс бар екенін көрсетті. IT-технология, техникалық мамандықтар, сондай-ақ туризм, қонақ үй бизнесі және мейрамхана ісі салаларындағы мамандықтар сияқты.
4. Респонденттердің жауаптары жұмыс берушілер үшін білікті кадрлардың тапшылығы проблемасын шешудің негізгі тәсілдері: өз кәсіпорнында немесе ұйымында студенттердің практикасын ұйымдастыру, БАҚ және әлеуметтік желілерде хабарландыру болып табылатынын куәландырады. Сондай-ақ респонденттер бұл проблеманы шешудің негізгі тәсілдеріне мыналарды жатқызады: өз қызметкерлерін бизнес-мектептер мен жоғары оқу орындарына жіберу, әріптестері мен таныстарының көмегімен іздеу, мемлекеттік жұмыспен қамту қызметтеріне жүгіну, персоналды іріктеу жөніндегі жеке агенттіктерге жүгіну.
5. Жұмыс берушілер үшін кандидаттарды жалдау кезіндегі негізгі өлшемшарттар: Дипломның қосымша бетінде көрсетілген бағалар, жұмыс туралы диплом берген оқу орнының жақсы беделі мен атағы және бұрынғы жұмыс орнынан пікірлер болып табылады.
6. Жұмыс берушілер неғұрлым бағалайтын қасиеттердің ішінде респонденттер мыналарды атап өтті: нәтижеге жұмыс істей білу, еңбек тәртібі, ұжымда жұмыс істей білу, білім беру өсуіне және кәсіби құзыреттілікті дамытуға қабілеттілік.
7. Респонденттердің Қазтұтынуодағы КарУ-мен ынтымақтастыққа байланысты сұрақтарға жауаптары біздің университетпен ынтымақтастықтың негізгі үш нысаны мыналар болып табылатынын дәлелдейді: 1) ЖОО өткізетін ашық есік күндеріне, бос орындар жәрмеңкелеріне қатысу; 2) Кәсіпорын мен ұйымда тағылымдаманы, практиканы ұйымдастыру; 3) Мамандарды даярлауға тікелей шарттар жасасу.
8. Респонденттердің жауаптары еңбек нарығында жоғары білімді мамандарға белгілі бір және тұрақты сұраныс бар деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бірақ сұраныс көптеген факторларға байланысты, олардың бір бөлігі айтарлықтай құбылмалы болып табылады.
9. Респонденттердің жауаптарына қарағанда, техникалық ғылымдар, қаржы және IT-технологиялар бойынша мамандарға сұраныстың басым бөлігі.

10. Жұмыс берушілердің пікірінше, жоғары білікті маман ие болуы тиіс қосымша дағдылар мен дағдылардың ішінде мыналар неғұрлым маңызды:

1. Талдай білу және жұмыс істеу ниетін жетілдіруге ұмтылу
2. Белсенділік
3. Жауапкершілік, адалдық, еңбексүйгіштік
4. Креативті ойлау, аналитикалық ойлау қабілеті
5. Коммуникабельділік және мәдени
6. Дұрыс шешім қабылдау, жауапкершілікті алу, өкілеттіктерді шебер беру
7. Стратегиялық пайым, қызығушылық
8. Көбірек тәжірибе, талдау қабілеті
9. Кәсіби ұтқырлық, қойылған міндеттерге жылдам әрекет ете білу, стресске төзімділік
10. Жақсы білім, креативтілік
11. Компьютерлік бағдарламаларды жақсы білу

Жұмыс берушілердің көпшілігі өз қызметкерлерінің біліктілігін арттыру қажеттілігін растады. Бұл сұраққа респонденттердің 85.5% оң жауап берді.

Сауалнамаға қатысқан респонденттердің шамамен үштен бірі ғалымдар тарапынан консультация қажет деп жауап берді.

Ұсыныстар

Әлеуетті жұмыс берушілермен бірлескен семинарлар мен ғылыми-практикалық конференциялар жиі өткізу.

Қазтұтынуодағы Қарағанды университетінде біліктілігін арттыруды өткізу мүмкіндіктері туралы жарнамалық материалдар мен ақпаратты ұдайы таратып отырсын.

Бизнесті және басқа да құрылымдарды олардың ғылыми кеңес беру қызметі үшін пайдасы туралы ұдайы хабардар ету.

Әлеуметтанушы

Е.Ж.Есенгараев